

Dariusz Piwowarczyk

Jak długa była grecka stopa? Prawo Szemerényi'ego w języku greckim i łacińskim na tle indoeuropejskim

Prawo Szemerényi'ego to termin używany dzisiaj do określenia zmiany głosowej postulowanej dla prajęzyka indoeuropejskiego, zgodnie z którym sekwencja *-VRs rozwija się do postaci *-VR $\emptyset$ (1970: 109, 155).

W dzisiejszym językoznawstwie indoeuropejskim można spotkać się z co najmniej trzema różnymi podejściami do prawa Szemerényi'ego - niektórzy uczeni przyjmują, że prawo to działało dokładnie w ten sposób w jaki sformułował je sam Szemerényi (Neri 2003: 20³⁵), inni przyjmują, że dotyczyło tylko sekwencji resonantu i spółgłoski *-s (Griepentrog 1995: 177-179, Kim 2001: 127), a jeszcze inni uczeni wykluczają całkowicie istnienie takiego prawa, przyjmując, że samogłoska uległa wydłużeniu przed wygłosowym resonantem (ēR > ē̄R) oprócz *-m (Beekes 1985: 151-154).

W tym referacie pragnę wykazać, że prawo Szemerényi'ego działało w prajęzyku, a kontekst jego działania powinien być ograniczony wyłącznie do sekwencji *-VRs# oraz *-VRh_x#. Przyjęcie założenia o wydłużeniu samogłosek przed wygłosowym resonantem wymaga problematycznego objaśnienia wołacza tematów na *-r (cf. Beekes 1985: 99-101), który to przypadek da się wytłumaczyć prościej zakładając, że prawo działało.

Dodatkowo, zamierzam wykazać, że rozwój sekwencji *VTs > *Vss > *Vs, często przyjmowany jako część prawa Szemerényi'ego (cf. Neri 2003: 20³⁵, Lipp 2009: 93), jak w wyrazie na „stopę”, PIE *pód-s > *póss > *pós > greckie doryckie pṓs 'foot' (Hesych.), jest bardzo mało prawdopodobny (cf. also Kim 2001: 127²⁴).

Beekes, Robert. 1985. *The origins of the Indo-European nominal inflection*. Innsbruck.

Griepentrog, Wolfgang. 1995. *Die Wurzelnomina des Germanischen und ihre Vorgeschichte*.

Innsbruck.

Kim, Ronald. 2001. "Tocharian B *śem* ≈ Latin *vēnit*? Szemerényi's Law and *ē̄ in PIE root aorists.

MSS 61. 119-147.

Lipp, Reiner. 2009. *Die indogermanischen und einzelsprachlichen Palatale im Indoiranischen*. Band II.

Heidelberg.

Neri, Sergio. 2003. *I sostantivi in -u del gotico*. Innsbruck.

Szemerényi, Oswald. 1970. *Einführung in die vergleichende Sprachwissenschaft*. Darmstadt.